

Izvješće o radu Društva za proučavanje i očuvanje pomorskog i kulturno-povijesnoga nasljeđa c. i kr. Mornarice (k. u. k. Marine) "Viribus unitis" Pula - Pola u razdoblju od prethodne skupštine (22. srpanj 2024.) do kraja listopada 2025.

Aktivnosti:

1) Objavljen je hrvatski prijevod knjige Erwina A. Grestenbergera "Tvrđava Pula. Obrambeni objekti carske (i) kraljevske glavne ratne luke od 1823. do 1918.)". Djelo je objavljeno kao četvrta knjiga u nizu „Historia Histriae maritima“. Recenzent je dr. sc. Atilio Krizmanić; urednik i autor pogovora B. Dobrić. Izdavanje knjige novčano su poduprli Grad Pula (prijevod) i Aquarium Pula (tiskanje knjige) (Prilog 1).

2) izrađene su nove mrežne stranice Društva (5. 9. 2024.). Rubrike koje se redovito ažuriraju uređuje B. Dobrić (Fotografija mjeseca; Novosti) (<https://www.viribus-unitis.hr/fotografija-mjeseca/>). Autori tekstova o povijesti c. i kr. Mornarice u Puli su članovi Društva (Dieter Winkler, Zvonimir Freivogel /potporni član/ i B. Dobrić), preminuli članovi (Branko Perović, Ivan Barbalić) i bivši članovi (Josip Vretenar) adresa: <https://www.viribus-unitis.hr/mornaricka-bastina/>

3) Prijavom na natječaj Turističke zajednice Pule za 2025. godinu i odobrenim sredstvima, u rujnu 2026. Društvo je od TZ Pule dobilo sliku „Korveta Saida“ (ulje na platnu) Cvetka Išića – autora brojnih slika s motivima brodova c. i kr. Mornarice koje su izložene u Spomen-sobi c. i kr. Mornarice (u prizemlju Doma hrvatskih branitelja). Korveta „Saida“ jedan je od najpoznatijih i najljepših jedrenjaka koji su izgrađeni u pulskome brodogradilištu (1878. godine). (Prilog 2)

4) Prikupljanje objekata i predmeta koji se odnose na c. i kr. Mornaricu:

Očuvanje ostataka (dijelova) plovnog doka „F“ iz razdoblja Habsburške Monarhije izgrađenog u pulskom Arsenalu:

Tajnik Društva L. Nefat je 8. V. 2025. razgovarao s direktorom Brodogradilišta Cres o mogućnosti da Društvo preuzme pojedine ostatke (dijelove) plovnog „Doka F“ (kojega je c. i kr. Mornarica izgradila 1913. u pulskom Arsenalu) i dokumentacije o njemu prije nego što završe u rezalištu u Rijeci. 25. IX. predsjednik i tajnik Društva posjetili su Brodogradilište Cres gdje su s direktorom dogovorili preuzimanje dijelova plovnog doka „F“ koje je direktor sačuvao prije odvoženja doka u rezalište. Društvu je poklonjen ventil za vodu s „Doka F“ (Prilog 3) koji će biti izložen na prikladnom mjestu u Puli, a za pojedine veće dijelove (npr. vitlo za sidreni lanac) treba organizirati prijevoz iz Cresa i smještaj u Puli.

5) Zaštita i stavljanje u funkciju bivših objekata c. i kr. Mornarice: Telefonske centrale u ulici Sv. Polikarpa, Reflektarnice na Barbarigi i obilježavanje pojedinih takvih objekata (npr. 150 m visoke

antene Grossradija Pola). Na prijedlog tajnika L. Nefata Upravni odbor Društva je odlučio da se zatraži suglasnost Ministarstva prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine (u nastavku: MPUGDI) za razgledavanje bivših objekata c. i kr. Mornarice: Telefonske centrale u ulici Sv. Polikarpa. Poslano je više dopisa za Telefonsku centralu (4. VIII. 2024.) i Reflektarnicu na Barbarigi (21. VIII i 22. X. /požurnica/).

- Reflektarnica na Barbarigi: 12. VIII. 2024. L. Nefat je s predsjednikom Udruge Loligo iz Vodnjana Josipom Tomišinom dogovorio suradnju na projektu obnove bivše Reflektarnice Barbariga; 12. VIII. organiziran je obilazak Reflektarnice (Dobrić, Franinović, arhitektica Klara Pustijanac, J. Tomišin, Nefat). Tajnik Društva L. Nefat je 21. X. 2024. u Vodnjanu prisustvovao sastanku s predstavnikom Gradskog vijeća vezano za taj projekt. 25. II. 2025. Grad Vodnjan poslao je Društvu pismenu potporu za projekt Relektarnice Barbariga.

- 27. 9. 2025. na portalu „istra.hr“ objavljen je prijedlog postupka za zaštitu pulskih tvrđava; poslao ga je tajnik L. Nefat <https://istarski.hr/node/118193-nismo-protiv-hala-i-zgrada-ali-valmarin-i-druge-pulske-tvrdave-moraju-se-povezati-i-zastititi-zelenim-pojasom>

6) L. Nefat dopisom je od Ministarsva graditeljstva i imovine zatražio dozvolu da Društvo postavi izvorni stup nosač zračnog voda el. tramvaja na mjestu bivše tramvajske remize - na čestici koja je u vlasništvu države (na Stoji):. 12. VI. 2025. na njegov su prijedlog učenici drugog razreda strojarskog smjera Srednje tehničke škole (voditeljica profesorica tehničkog crtanja Vanda) priredili djelomičnu snimku tog stupa (iz 1904.) iz koje je inženjer Edin Bešlić izradio (besplatno) djelomični tehnički crtež stupa, a arhitekt M. Martinčić prihvatio je da izradi (besplatno) osnovno građevinsko rješenje stajališta tramvaja kod bivše remize.

7) Prijava projekata na natječaje IŽ, Grada Pule i TZ Pule:

Upravni odbor Društva je na sastanku 1. VIII. 2025. donio odluku da se pristupi organiziranju manifestacije u povodu 150. obljetnice Istarske željeznice. Planirane aktivnosti: 1. Organizirani svečani dolazak vlaka (po mogućnosti povijesnog vlaka); 2. Prigodna izložba na tu temu; 3. Prijava projekata na natječaje IŽ, Grada Pule i TZ Pule (od 18. – 20. IX. 2026.). Društvo je dogovorilo suradnju s ustanovama i udrugama koje žele sudjelovati u realizaciji navedenog programa. 1. VIII. održan je susret s članovima Izvršnog odbora Hrvatskog društva željezničkih inženjera mr. T. Prpićem, dipl. ing. prom., i G. Horvatom iz Zagreba (Dobrić, Franinović i Nefat). Pored Hrvatskog društva željezničkih inženjera, do sada su sudjelovanje u organizaciji skupa (kao partneri) potvrdili Državni arhiv u Pazinu, Centro di ricerche storiche Rovinj - Rovigno i Humanistično društvo Histria iz Kopra. Skup će se održati u Puli u prostoru Pomorske zbirke Gallerion (koja djeluje unutar Aquariuma Pula) na adresi Riva 12, gdje planiramo prirediti i prigodnu izložbu o izgradnji Istarske željeznice. Na skupu će izlaganje održati desetak istraživača i stručnjaka iz Hrvatske, Austrije i Slovenije. S pojedinim istraživačima iz Austrije i Slovenije dogovorena je suradnja (npr. s istraživačem povijesti prometa u Istri J. Orbanićem i autorom

knjige o toj željeznici E. Peinhopfom iz Austrije). 19. VIII. na sastanku s direktoricom TZ Pule S. Cinkopan ona je prihvatila prijedlog da 18. ili 19. IX. 2026. TZ Pule i Grad Pula organiziraju vožnju vlakom do Pule (po mogućnosti s polaskom iz Beča).

U listopadu su poslane prijave projekata na natječaje IŽ, Grada Pule i TZ Pule (skup i prigodnu izložbu o izgradnji Istarske željeznice i otkup knjige „Tvrđava Pula“)

8) predavanja: L. Nefat održao je osam predavanja: dva u sklopu manifestacije „Austroougarska Pula 2024.“: „O nestalim Mornaričkim starinama Pule i Puljštine iz doba Habsburške Monarije“ (12. IX. u Vili Trapp) i „Tramvaj budućnost - san ili java?“ (13. IX. na Danteovom trgu), dva predavanja održao je u sklopu manifestacije „Kaiserball 2025.“ (organizatorica A. Perkov): „Tragovi i znakovi epohe Habsburške Monarhije u Puli i Puljštini“ (28. IV.) i „Istina o pulskom tramvaju“ (2.V.), a dva predavanja održao je 5. IX. 2025. u sklopu manifestacije "Austroougarska Pula 2025." ("Bojni brodovi" i "O von Trappu").

9) Organiziranje predstavljanja knjiga:

21. studenog 2024. U prostorima Aquariuma Pula (Baterija San Giovanni) u organizaciji Društva i Aquariuma Pula predstavljena je knjiga E. A. Grestenbergera „Tvrđava Pula“.

10) ostalo:

10.1.) Istraživanje tragova postojanja bivših objekata c. i kr. Mornarice: Istraživanje ostataka nosača antene Grossradija Pola i Radio Tivoli: 23. IX. 2024. tajnik Društva L. Nefat je uz pomoć starih fotografija i stručne literature identificirao velike protuutegove (ankeri) i izvorne zatezače čeličnih sajli nosača 150 m visoke antene Grossradija Pola. Potom je poslan dopis upravi HT-a s molbom da nam dozvole obilazak prostora gdje se nalazio navedeni objekt. 12. XII. 2024. više članova Društva i gostiju je razgledalo prostor o čemu je na novim mrežnim stranicama Društva objavljena je vijest (i fotografije) – u rubrici „Fotografija mjeseca“ (<https://www.viribus-unitis.hr/fotografija-mjeseca/>).

18. i 19. XI. 2024. L. Nefat je putem el. pošte Gradu Pula-Pola poslao prijedlog za obilježavanje postojanja Grossradija Pola (na mjestu gdje je djelovao do kraja 1. svj. rata).

Na prijedlog L. Nefata, krajem 2024. članovi Društva su na osnovi tehničkog nacrtu postrojenja iz austrijskog razdoblja identificirali ostatke Radija Tivoli (Nefat, Franinović); pronađeni su jedan betonski protuuteg i temelj nosača antene (u blizini sačuvane zgrade); u ožujku 2025. o tome su na mrežnim stranicama Društva objavljeni fotografija i tekst (<https://www.viribus-unitis.hr/fotografija-mjeseca/>)

10.2.) 4. XII. 2024. L. Nefat je poslao primjedbe i prijedloge na javnu raspravu o Planu upravljanja povijesnom jezgrom Pule; predložio je projekt o trima obrambenim prstenima Pule iz razdoblja Habsburške Monarije.

10.3.) 18. XI. 2024. L. Nefat je sudjelovao u emisiji Radija Pule „Pomorska večer“ s razgovorom o nestalim tragovima Habsburške Monarije u Puli

10.4.) polaganje vijenca za žrtve potonuća broda „Viribus unitis“: 1) 31. listopada 2024. devet članica i članova Društva „Viribus unitis“ u pulskoj su luci, na mjestu potonuća broda (1. XI. 1918.), položili vijenac u spomen na J. Vukovića Podkapelskog i ostale žrtve potonuća broda „Viribus unitis“ (Društvo je unajmilo brodicu); 2) 31. X. 2025. 5 članova Društva i 5 gostiju (među kojima i župnik Mornaričke crkve vlč. G. Levak) .), položili vijenac za žrtve potonuća broda „Viribus unitis“. Nakon toga organizirano je razgledavanje utvrde Franz na otoku sv. Andrija.

10.5.) prodaja knjiga koje je objavilo Društvo: nastavljena je komisiona prodaja knjiga Društva u dogovoru s pulskim Novim Istarskim knjižarama i Aquariumom Pula; dogovorena je komisiona prodaja knjige „Tvrđava Pula“ posredstvom zagrebačke Knjižare Dominović

10.6.) Društvo je sudjelovalo na pulskom Sajmu knjiga (prodaja knjiga – Castropola Pula).

10.7.)- suradnja s ustanovama, Mjesnim odborima i udrugama:

5. XI. 2024. Sastanak s predsjednikom Mjesnog odbora „Sv. Polikarp-Sisplac“ D. Demanueleom kojemu su predstavljeni projekti na području njihovog M.O.-a (Telef. centrala, postavljanje izvornog stupa nosača zračnog voda el. tramvaja (iz 1904.) na mjestu nekadašnjeg početnog stajališta tramvaja i dr.) (Nefat, Dobrić); 16. XII. 2024. Društvo je dobilo pismenu potporu tog M.O za navedene projekte.

16. IX. 2024. tajnik Društva L. Nefat je dogovorio suradnju s udrugom čiji članovi čiste i uređuju Fort San Giorgio.

15. i 27. X. 2024. L. Nefat je putem el. pošte i telefonski predložio M.O. Vidikovac sastanak u cilju predstavljanja prijedloga o obnovi i stavljanju u funkciju bivših objekata c. i kr. Mornarice na područje njihovog M.O. (nije bilo odgovora).

- tajnik Društva je s nadležnima iz pulskog Konzervatorskog odjela razgovarao o prijedlozima za očuvanje pojedinih bivših objekata c. i kr. Mornarice (Dragaš i Nefat).

4. XI. 2025. - dogovor s direktorom Centra za povijesna istraživanja (CRSR) Rovinj – Rovigno dr. sc. R. Marsetičem o mogućoj suradnji na projektu obilježavanja 150. obljetnice Istarske željeznice (Dobrić, Nefat).

13. X. 2025. - Natura Histrica – Šijana istraživanje mogućih trasa željezničkih kolosijeka Tvrđavske poljske željeznice i utvrđivanje MA skladišta streljiva na položaju pored Tvrđave San Daniele (S. Buttignoni i L. Nefat)

29. IX. 2025.- tajnik Društva predao je primjerak knjige „Tvrđava Pula“ za Njemačku nacionalnu knjižnicu u Leipzigu predstavniku Njemačkog konzulata u Puli. Knjigu je dopisom zatražila spomenuta knjižnica.

10.8.)_Sudjelovanje članova Društva u predstavljanjima knjiga:

-3. listopada 2024. Boris Domagoj Biletić i B. Dobrić u Gradskoj knjižnici i čitaonici Pula predstavili su knjigu J. Zemana "Pula – izgubljeni zavičaj" (Nakladnici: Istarski ogranak DHK Pula i Čakavski sabor Žminj, 2024.)

- u prosincu 2024. B. Dobrić je sudjelovao u predavljanju 2. izdanja knjige B. Perovića „Mornaričko spomen-groblje Pula“

- 30. rujna 2025. B. Dobrić je sudjelovao u predavljanju knjige „Med Benetkami in Dunajem“ S. Žitka i B. Mader (u Gradskoj knjižnici i čitaonici Pula).

- 25. veljače 2025. B. Dobrić je sudjelovao u predavljanju knjige A. Rahtena „Priestolonasljednikova smrt. Tragovima slovenskih i hrvatskih interpretacija Sarajevskog atentata“ (u Gradskoj knjižnici i čitaonici Pula).

10.9.) - prijedlozi Gradu Puli-Pola (gradonačelniku):

6. I. 2025. Gradu Puli poslan je prijedlog za obilježavanje postojanja mornaričkog Radija Tivoli (Nefat).

10.10.) - izmjene i dopune Statuta Društva: nakon prijave promjena za upis u Registar udruga RH (23. VIII. 2024.), Istarska županija je 20. 9. izdala Rješenje kojim su odobrene izmjene i dopune Statuta Društva (izmjena naziva: „Društvo za proučavanje i očuvanje pomorskog i kulturno-povijesnoga nasljeđa c. i kr. Mornarice (k. u. k. Marine) "Viribus unitis" Pula – Pola“. Skraćeni naziv: „Društvo „Viribus unitis“ Pula – Pola,, i ostale izmjene i dopune. Zbog greške u navedenom Rješenju (umjesto novog naziva Društva naveden je stari naziv) Društvo je zatražilo ispravak. 13. XI. 2025. nadležno tijelo Istarske županije je izdalo ispravljeno Rješenje, na temelju kojega će Društvo prijaviti izmjene u Registru udruga RH.

10.11.)_10. 5. 2025. susret s Prof. Dieterom Winklerom iz Beča, autorom brojnih knjiga o c. i kr. Mornarici i počasnim članom Društva (u Domu HB); prisustvovalo je 9 članova i članica.

10.12.) U listopadu 2025. dogovoreno je sudjelovanje Društva na pulskom Sajmu knjiga 2025.

10.13.) 5. XI. 2025. u Vargaroli, nakon prisustvovanja otkrivanja spomen-ploče pulskog ratnog Samostalnog odreda za podvodna djelovanja Pule u HRM (na poziv ratnog zapovjednika Odreda Ivana Franinovića), tri člana Društva razgledala su spomenik stradalnicima u eksploziji ratnog broda fregate „Radetzky“ - jedini sačuvani spomenik c. i kr. Mornarice (talijanska vojska uklonila je sve natpise na spomeniku).

10.14.) 12. VIII. 2024. pod vodstvom I. Franinovića tajnik i predsjednik Društva razgledali su skupinu tvrđava na Barbarigi.

